

Constant Kiddush - The Halachos of Kiddush B'Makom Seudah

סוגיות בהלכות שבת

שמואל סילבר

1. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רעג סעיף א

אין קידוש אלא במקום סעודה

2. ט"ז אורח חיים סימן רעג ס"ק א

(א) (פמ"ג) במקום סעודה. – דכתיב וקראת לשבת עונג במקום עונג תהא הקריאה של קידוש וכ"פ רשב"ם ולעיל סימן רס"ט כתבתי דלר"נ יש טעם אחר:

3. ישעיהו פרק נח פסוק יג

אם-תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יקנך מכבוד וכבודתו מעשות דרךך ממצוא חפצך ודבר דבר:

4. שמירת שבת כהלכתה נד: כב, כה

מיד אחרי קידוש בשבת וביום"ט בבוקר פת הבאה בכיסנין, דהיינו עוגה או בסקויטים וכדו' (טו), יוצא ידי קידוש במקום סעודה (טז), וראה להלן פרק נה סעיף ד, ויאכל לפחות כזית ממנה * (טז), ואף יוצא באכילת כזית פשטידה ("קוגלי") ** מחמשת מיני הדגן או דייסה (מחמשת מיני הדגן) (טז*). ולאחר זמן יאכל את סעודת

שבת ויו"ט (ואם אינו מפסיק בין אכילת פת הבאה בכיסנין לבין הסעודה, אין לברך ברכה אחרונה לפני נטילת הידים לסעודה (טז). אבל אם אכל לפני נטילת הידים דברים אחרים בנוסף לפת הבאה בכיסנין, כגון פירות, או האוכל דייסה ופשטידה, יברך עליהם ברכה אחרונה לפני נטילת הידים) * (טז).

כה. האוכל מיד אחרי הקידוש פת, עוגה או דייסה, כדי שיהא נחשב לו לקידוש במקום סעודה, יאכל לפחות שיעור כזית (צא), ויקפיד לאכול שיעור זה תוך "כדי אכילת פרס" (צב), שהוא זמן של שתי דקות, ולכל היותר ארבע דקות (צג). והשוותה יין משום קידוש במקום סעודה, ישתה רביעית יין בבת אחת (צד) ללא כל שהיה (צה), ובדיעבד יצא אף אם שתה שיעור זה תוך "כדי אכילת פרס" (צו).

5. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רעא סעיף יג

צריך לשתות מכוס של קידוש כמלא לוגמיו, דהיינו כל שיסלקנו לצד אחד בפיו ויראה מלא לוגמיו, והוא רובו של רביעית.

6. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רעג סעיף ה

אבל אכל פירות, לא

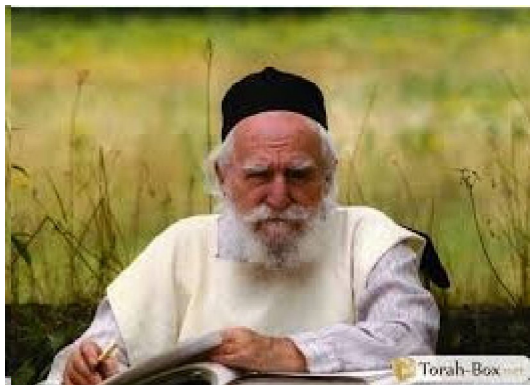
7. משנה ברורה סימן רעג ס"ק כו

(כו) פירות לא – דה' מינים נקרא מזון ויין סועד הלב אבל שאר דברים אפילו אכל מהם הרבה אינו חשוב סעודה כלל וע"כ מה שנוהגים לילך לבית חתן או מילה ואין שם כיסנין אחר קידוש רק מיני מגדים אין לו לטעום שם כלל ולא סגי במה שהמקדש שותה כל הכוס אף שהוא מחזיק רביעית דזה מהני רק לשותה עצמו אבל לא לאחרים [אחרונים] והנה בשלטי גבורים כתב דאף בפירות די דכל סעודת שבת נחשבת קבע אך דעת הטור ושו"ע עיקר [מ"א] אך אם חלש לבו קצת ואין לו עתה מחמשת המינים לסעוד אחר הכוס דעת איזה אחרונים דיש לסמוך על הש"ג בשחרית אבל בלילה בודאי אין לסמוך עליו דשאר פוסקים לא ס"ל כוותיה:

ד. אין יוצאים ידי קידוש במקום סעודה באכילת פירות ושאר דברים, חוץ מאלה שזכרו למעלה, גם אם אוכל מהם הרבה (ד9). וגם המקדש בשבת או ביו"ט בבוקר, על בירה וכדו' (מפני שהיא חביבה עליו), וכדלעיל פרק ג סעיף ט, ואינו אוכל לחם או עוגה כשיעור, וגם אינו שותה לפחות רביעית יין, לא יצא ידי חובתו (ה9). ואולם מי שחלש לבו קצת ואין לו לחם, עוגה או יין כשיעור, יכול לסמוך על הדעה שלפיה

די באכילת פירות (ואם אפשר הדבר, יקפיד שיהיו מבושלים) (ו9), כדי לצאת ידי קידוש במקום סעודה (ד9). ואין לסמוך על דעה זאת אלא בבוקר, ולא כליל שבת וי"ט (ח9). ולפיכך, המכין קידוש אחרי התפילה בבית הכנסת בשבת או ביו"ט בבוקר, ידאג להכין מיני מזונות (ט9), ולא יסתפק בפירות וכדו'. ומי שמוזמן לקידוש אחרי התפילה, ורואה שלא נשאר לו לפחות כזית מזונות (או רביעית יין), לא יאכל וגם לא ישתה כלל ועיקר (צ), וכאשר יבוא לביתו יקדש כדן על היין ויאכל.

9. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן סג

ולכן היה נראה לומר דבר חדש דהא חזינן שאמר רבא בביצה ל"ד ע"ב מקרא ודקראת לשבת עונג ששבת קובעת למעשר שהוא גם על פירות ועל שתיה דכל אכילה דבשבת הוא קביעות כדפרש"י שם ולקמן דף ק"ה כתב הרשב"ם פי' אכילת עראי דשבת חשבי אותה קבע למעשר במס' ביצה משום דהוי עונג אפילו סעודת כל שהוא דידה קבע היא, ונמצא לפ"ז דהא דדרשינן במקום קריאה דקידוש שם תהא עונג הוא אף בעונג דכל אכילה ושתיה אף בפירות ואף בכל שהוא ... ועיי"ש במג"א ס"ק י"א שהביא משה"ג דכתב דאף בפירות דיו מהאי טעמא שכתבתי דכל סעודת שבת נחשבת קבע ...

10. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף לד עמוד ב

שבת מהו שתקבע מוקצה למעשר בדבר שלא נגמרה מלאכתו? מי אמרינן: כיון דכתיב וקראת לשבת ענג – קבעה, ואפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו, או דלמא בדבר שנגמרה מלאכתו – קבעה, בדבר שלא נגמרה מלאכתו – לא קבעה? – אמר ליה: שבת קובעת בין בדבר שנגמרה מלאכתו, בין בדבר שלא נגמרה מלאכתו. – אמר ליה: ואימא שבת דומיא דחצר, מה חצר – אינה קובעת אלא בדבר שנגמרה מלאכתו, אף שבת – לא תקבע אלא בדבר שנגמרה מלאכתו!

11. רש"י מסכת צינח דף לד עמוד ז

כיון דכתיב וקראת לשבת עונג – כיון דאקרי אכילת ידיד עונג – קבעה, שאין צד עוד שם עראי אלא שם קבע.

12. רמב"ם הלכות מעשר פרק ג הלכה ג

אחד מששה דברים קובע הפירות למעשרות, החצר, והמקח, והאש, והמלח, והתרומה, והשבת, וכולן אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו

13. ביאור הלכה סימן רעג סעיף ה ד"ה * כתבו הגאונים

כתבו הגאונים וכו' – ובספר מעשה רב כתב שהגר"א אף בקידוש היום לא היה מקדש אלא במקום סעודה גמורה ולא מיני תרגימא או יין:

14. ערוך השולחן אורח חיים סימן רעג סעיף ח

וכן הוא המנהג הפשוט אצלנו בקידוש שחרית של שבת ויותר טוב לאכול מיד סעודת שבת בשלימות דזהו עיקר קידוש במקום סעודה: